

УТВЪРДИЛ:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: ФИЛОСОФСКИ

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	П	0	2	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Магистърска програма (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Магистърска програма „Психология на здравето“

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	1	4
---	---	---	---

Психология на личността – 1 част

Преподавател: Жорж Балев

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспитиране)	
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	5
	Научно есе	10
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	
Обща извънаудиторна заетост		15
ОБЩА ЗАЕТОСТ		75
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops (информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	25
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	15
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	25
9.		
10.		
11.		
12.	Изпит	35

Анотация на учебната дисциплина:

Дисциплината има въвеждащ характер и ориентация. Съдържанието ѝ детайлизира различни методологически въпроси от областта на психологията на личността – дефинирането на полето на психологията на личността, генезиса и взаимовръзките ѝ с други психологически дисциплини, както и по-общият контекст на нейното позициониране в хуманитарните и здравни науки. Особено внимание е отделено на методологията в личностово-психологическото измерване и оценяване. Разгледани са основните парадигми и основаните на тях модели на личността преди всичко в перспективата на теоретични рамки, позволяващи конкурентни интерпретации и импликациите, които те имат в разбирането на психологическата реалност. Семинарните занятия предвиждат индивидуалната подготовка на студентите по определени теми. Стимулира се самостоятелната работа в подготовката на презентации - от избора на източници по темата до начина, по който да бъде представена. Предвиждат се и по-практически-ориентирани форми на работа - запознаване с някои популярни методи за изследване на личността, реферирание и обсъждане на класически изследвания, както и провеждането на илюстративни мини-изследователски задания в рамките на семинарните групи.

Предварителни изисквания:

няма

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Очаквани резултати:

- формиране на базисна компетентност в областта на психологията на личността;
- артикулация на основните парадигми и импликациите им в личностово-психологическия дискурс;
- изграждане на умения за разпознаване и свързване на теоретични постановки с тяхната практическо-приложна реализация;
- илюстративно запознаване с основни методи за оценяване на личността и личностово-психологически конструкти;

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Предметна област на психологията на личността. Личността – модус на интегритет на човешката психика. Вътрешно-дисциплинарно и интердисциплинарно дефиниране на личностово-психологическото познание.	2
2.	Източници и развитие на психологията на личността. Ситуирането на личностово-психологическото познание в контекста на хуманитарните и здравните науки – края на XIX и началото на XX век.	2
3.	Подходи в дефинирането на личността в психологията. Класификацията на Г. Олпорт и доминиращите метафори на С. Мадди.	2
4.	Измерване и оценяване в психологията на личността. Емпирично-изследователски и аналитично-интерпретативни подходи. Критерии за обективност на данните. Класификации на инструменталните подходи към личностово-психологическата информация.	6
5.	Моделиране на личностовата система. Типологични и дименционални подходи. Метаморфозите на диспозиционната идеология.	4
6.	Моделиране на личностовата система. Функционални и структурни подходи. Експлицитни и имплицитни модели на личността.	2
7.	Психолексикален подход в моделирането на личността. От Р. Кетъл и психосемантичния диференциал на Ч. Осгуд до голямата петорка.	4
8.	Личност и поведение. Консистентността като личностово-психологическо и поведенческо измерение.	4

9.	Диспозиционизъм и ситуационизъм – класически модели или ‘биполярният синдром’ в психологията на личността. Алтернативни модели на личностово-психологическо функциониране – интеракционизмът като синтезиращата обяснителна парадигма.	4
10.	Личност и генетика. Принципи в изследването на генетичната детерминация на личността и емпирични дизайни на тяхното реализиране.	2
11.	Класификации на методите за изследване на личността. Проективни техники, оценъчни и самооценъчни формати, техники за оценка на мисловно съдържание. (Nunnally, 1970; Кокошкарлова, 1984)	11.
12.	Структуриране на информацията , получена чрез личностово-психологическите техники. Клинично-идиографичен, експериментален и квази-експериментални дизайни (Bernstein, Nunnally, 1970)	12.
13.	Типологични и дименсионални подходи в измерването на личността (Качествени и количествени модели). Единици на анализ в интерпретацията на данните. (Айзенк, 1990; Cattell, 1966)	13.
14.	Номотетични и ипсативни психометрични модели. (Lamiell, 1989)	14.
15.	Факторно-аналитичната парадигма в психологията на личността – от Търстоун до МакРае & Коста.	15.
16.	Черта и състояние – психометричното им диференциране в измерването на личността (Cattell, 1966).	16.
17.	Типологичните подходи. Изследване на групово-диференциални характеристики в психологията на личността - методологията и приложенията на клъстерния анализ.	17.
18.	Предиктивното моделиране в психологията на личността – симбиозата между диспозиционния подход и регресионния анализ.	18.
19.	Психично здраве и личност – въведение в скрининговата методология и рисково-контролирани класификации.	19.
20.	<u>по тема 13:</u> EPQ-B: Личностова скала на Айзенк – EPQ, българска адаптация (Паспаланов & Щетински, 1985) <u>по тема 16:</u> STAI-Y-B: Въпросник за оценка на тревожност-черта и тревожност-състояние на Спилбъргър (българска адаптация – Паспаланов & Щетински, 1989) <u>по тема 19:</u> BDI-B2: Скала за депресия на Бек като скринингов инструмент за депресивна симптоматика (българска адаптация – Балев, 1998) 5-факторен личностов въпросник (В. Тодоров, 2013) – самооценъчна и рейтингова форма.(към тема)	20.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Предметна област на психологията на личността.
2	Формиращи фактори и прематуритетно развитие на психологията на личността.
3	Дефиниции на личност – общопсихологически и школово-парадигмални формулировки.
4	Параметри на обективността на личностово-психологическата информация.
5	Класификации на психометричните техники в психологията на личността.
6	Типологични и дименсионални подходи в моделирането на личността.
7	Номотетични и ипсативни модели на интерпретация на психичното функциониране на личността.
8	Психолексикалната линия в моделирането на личността.
9	Диспозиционни модели на личността.
10	Ситуационизмът в психологията на личността.
11	Личност и поведение.
12	Интеракционизмът като синтезиращ обяснителен и предиктивен модел.

Библиография

Основна:

- Шулц, Д. (2004). *Психология на растежа: модели на здравата личност*. София, Наука и изкуство.
- Хекхаузен, Х. (1986). *Мотивация и дейтелност*. Москва: Педагогика. Т.1
- Cattell, R. B. (ed.)(1966). *Handbook of multivariate experimental psychology*. Chicago: Rand McNally&Comp.
- Hall, C. S. & Lindzey, G. (1978). *Theories of personality*. (3rd ed)
- Hampson S. E. (2019). *The construction of personality. An Introduction*. (2nd ed.) London: Routledge.
- Matthews, G., Deary, I. J., & Whiteman, M. C. (2009). *Personality traits*. (3rd ed.). New York: Cambridge University Press.
- Neale, M. C. & Cardon, L. R. (1992). *Methodology for genetic studies of twins and families*. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publ.
- Nunnally, J. C. (1970). *Introduction to psychological measurement*. New York: McGraw-Hill.
- Ryckman, R. M. (2008). *Theories of personality*. (9th ed). Belmont, CA: Cengage Learning/Wadsworth.

Допълнителна:

- Айзенк, Х. Ю. (ред.) (1987). *Модел за личност*. София: Наука и изкуство
- Ананиев Б. (1976). *Човекът като предмет на познанието*. София: Наука и изкуство.
- Балев Ж. (1992). Измерване на неклиничната депресивност в горна училищна възраст: Конфирматорен анализ на алтернативни факторни модели. *Българско списание по психология*, 3, 29-54
- Балев Ж. (2002). Личностен въпросник на Х. Айзенк - Детска форма (EPQ-Junior): Адаптация и стандартизационни процедури за прилагането му в България. *Годишник на Софийския университет*, том 91, кн. Психология, 145-171. София: Университетско издателство.
- Величков А. (1997). Съвременни тенденции в психологията на личността. *Българско списание по психология*, No. 1, 3-21.
- Леонгард К. (1989). *Акцентуированные личности*. Выща школа: Киев.
- Маслоу А. (2010). *Мотивация и личност*. София: Кибеа
- Международна класификация на болестите - 10 ревизия* (1992). Глава V - психични и поведенчески разстройства. София: Програма за комплексно изследване на човека и мозъка.
- Николов М. (1992). Скала L от Личностния въпросник на Айзенк и диагностиката на личността. *Българско списание по психология*, No. 1, 10-19
- Паспаланов И., Щетински Д. & С.Б. Айзенк (1984). Българска адаптация на личностния въпросник на Х. Айзенк. *Психология*, No. 5, 279-292.
- Паспаланов И. & Щетински Д. (1989). Методическо пособие за работа с STAI-Form Y. София: Институт по психология, БАН.
- Скинър, Б. (2017). *Отвъд свободата и достойнството*. София: Изток-Запад.
- Тодоров, В. (1997). Към проблема за описанието на личността: петфакторен модел. 25 години *Институт по психология - юбилеен сборник*. София: Академично издателство "Проф. Марин Дринов".
- Томашевски Т. (1989). *Основни идеи на съвременната психология*. София: Наука и изкуство.
- Bernstein, I. H. (1987). *Applied multivariate analysis*. New York: Springer-Verlag.
- Byrne B., Baron P., & V.Balev J. (1996). The Beck Depression Inventory: Testing for its factorial validity and invariance across gender for Bulgarian nonclinical adolescents. *Personality and Individual Differences*, 21, 641-651.
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 5th ed. (DSM-V). (2013). APA.
- Eysenck, H. J. (1970). *The structure of human personality*. London: Methuen & Co. Ltd.
- Lewis-Beck, M. S. (ed) (1994). *Factor analysis & related techniques*. London: Sage Publ.
- Murray H.A. (1962). *Explorations in Personality*. New York: Science Editions, Inc.
- Pervin L.A. (2008). *Personality: Theory and Research*, 3rd ed. New York: John Wiley.
<https://www.socialpsychology.org/ptexts.htm>

Дата:
18.12.2019

Съставил: Жорж Балев